

Opponentin tehtävät

Seminaari-istunnoissa esitelmän käsittely nojaa opponentin (vastaväittäjän) suulliseen vertaisarviointiin. Opponentti tutustuu ennalta esitelmään, sen aineistoon ja keskeisiin lähteisiin. Hän käy istunnossa esitelmättekstin asiakokonaisuuksittain (ks. alla) läpi ehdottaen perustelemiaan korjauksia ja pyytäen tarkennuksia epäselvinä pitämiinsä kohtiin. Hän käy esitelmän tekijän kanssa keskustelua työn teknisistä ja sisällöllisistä ratkaisuksista sekä aineistoa koskevista tulkinnoista esittäen niille myös omia perusteltuja vaihtoehtojaan. Opponenttityöskentelyn tavoitteena on harjaantua kirjallisuustieteellisen tekstin eri osalueiden arviointiin ja tieteelliseen keskusteluun. Opponentin rooliin kuuluu hiven provosoivuutta, mutta kriittisetkin huomautukset tulee esittää rakentavasti. Myös käsiteltävän tekstin ansiot on nostettava esiin ja eriteltävä, mistä ansiokkuus rakentuu.

Valmistele opponointi huolellisesti. Pohdi etukäteen esitelmän keskeisimpiä pointteja, niiden tärkeysjärjestystä ja jäsenystä. Vaikka opponointi on tyypillisesti kahdenkeskinen vuoropuhelu, on hyvä myös huomioida yleisö. Muista pysyä sovitussa aikataulussa.

Seuraavassa on luettelo asioista, joihin opponentti voi kiinnittää esitelmässä huomionsa. Luettelo on pitkä, eikä sitä ole tarkoituksenmukaista eikä edes aikaa käydä istunnossa kokonaan läpi. Se on valikko, josta opponentti voi valita käsiteltävän esitelmän kannalta mielekkäimmät tarkastelun kohteet. Esitelmä voi nostaa opponentin mieleen tarpeellisen keskustelunaiheen myös luettelon ulkopuolelta. Keskeisistä (alla tummennetuista) asiakokonaisuuksista on aina hyvä sanoa jotain, ja tärkeimmästä, tutkimuskysymyksestä, kannattaa aloittaa.

Esitelmän tekijän suullinen esitelmä (jos sellainen on)

- Oliko suullinen esitelmä selkeä, ytimekäs, hyvin jäsenneilty?

Tutkimuskysymys

- Onko esitelmän tutkimusongelma muotoiltu selkeäksi tutkimuskysymykseksi?
- Perustellaanko kysymyksen relevanssi ja kiinnostavuus?
- Sopivatko tutkimuskysymys, valittu aineisto ja valittu teoriakonteksti yhteen?

Otsikko

- Onko otsikko informatiivinen: ilmaiseeko se tutkimusongelman, aineiston ja teorianäkökulman?

Rakenne (Sisällysluettelo)

- Onko lukujako mielekäs tutkimusongelman kannalta?
- Kun työn pääotsikko ilmaisee tutkimusongelmaa, ilmaisevatko käsittelyosan otsikot osaongelmia?
- Onko rakenne tasapainoinen?

Johdanto

- Onko johdannossa kaikki, mitä tarvitaan: 1) tutkimuskysymys, 2) aineiston esittely tutkimuskysymyksen näkökulmasta sekä aineiston valinnan ja rajauksen perustelu, 3) kysymyksen kontekstualisointi aiempaan tutkimukseen, 4) oman teorianäkökulman perustelu ja esittely, 5) keskeisten käsitteiden ja teorialähteiden esittely sekä 6) kuvaus ongelmanratkaisun etenemisestä käsittelyosassa eli työn rakenteen esittely ja perustelu?

Teoria ja metodit

- Onko valittu teorianäkökulma tuotu riittävästi esiin ja onko se mielekäs: a) auttaako se ratkaisemaan asetetun ongelman ja b) liittääkö se tutkimuskysymyksen osaksi tieteellistä keskustelua?
- Ovatko valitut teoreettiset käsitteet asetetun ongelman ratkaisuun sopivia?
- Määritelläänkö keskeiset käsitteet teorialähteisiin nojaten? Esitelläänkö samalla keskeiset teorialähteet?
- Tarkennetaanko tutkimuskysymystä samalla, kun teorian esittely johdannossa etenee?

Lähteet ja niiden käyttö, viittauskäytäntö

- Käytetäänkö lähteitä teknisesti ja myös eettisesti oikein – muuttamatta lähteen sanomaa? Opponentti tarkistaa lähteidenkäyttöä ainakin pistokokein.
- Viitataan lähteisiin teknisesti oikein?
- Jääkö joitain lähteitä kaipaamaan? Onko lähdekritiikki toiminut: Onko mukaan valittu joitain tarpeettomia tai asiaan kuulumattomia lähteitä? Ovatko lähteet tieteellisiä? Jos mukana on ei-tieteellisiä lähteitä, perustellaanko niihin nojautumista riittävästi?
- Onko lähdeluettelo laadittu teknisesti oikein?

Käsittelyosa

- Eteneekö käsittely johdonmukaisesti kohti ongelmanratkaisua? Saako johdannon alussa esitetty kysymys käsittelyosan lopussa vastauksen?
- Ovatko johdannossa hahmoteltu teorianäkökulma ja määritellyt käsitteet käytössä?
- Onko käsittely läpinäkyvää: erottuuko ilmaisun ja lähdeviitetekniikan keinoin, milloin teksti nojaa lähteeseen, milloin ajatukset ovat tekijän itsensä?
- Havainnollistetaanko väitteitä, päätelmiä ja tulkintoja riittävästi aineiston referoinnilla tai suorilla aineistolainauksilla? Tulkitaan tarjottuja aineistolainauksia riittävästi? Onko aineiston tarpeetonta referointia eli kartettavaa kuvailevuutta?
- Perustellaanko argumentit ja tulkinnat vakuuttavasti? Opponentti varaa aikaa niin, että se riittää keskusteluun tulkinnoista. Opponentti voi mielellään esittää omia, vaihtoehtoisia tulkintojaan.

Johtopäätökset

- Kokoaako päätösluku tulokset, jotka käsittelyosassa tuotettiin?
- Reflektoidaanko esitelmän kysymyksenasettelua, ratkaisumenetelmiä ja tuloksekkua?
- Liitetäänkö ongelma ja saadut tulokset päätännässä laajempiin yhteyksiin?
- Jos loppuluvussa pohditaan jatkotutkimuksen mahdollisuuksia, ovatko ehdotukset hyviä?

Kieliasu ja tyyli

- Kielen poikkeukselliset ansiot mainitaan, samoin erityiset puutteet, jos niitä on. Tekijällä saattaa olla maneeeri, josta on hyvä mainita.
- Kieli on kirjallisuustieteilijälle tärkeä, mutta esitelmää tarkastettaessa se ei ole ensisijainen tarkastelun kohde. Opponentti puuttuu kieliasuun vain, jos aikaa muulta jää.

Kokonaisarvio (k. kandin arviointiperusteet)

- Opponentti päättää tarkastelunsa kokonaisarvioon esitelmästä: mitkä ovat esitelmän parhaat ansiot, mitkä kehittämiskohteita siinä.
- Opponentti voi viitata kokonaisarviossa tutkinto-ohjelman tutkielman arviointiperusteisiin (<http://www.uta.fi/ltl/kir/kaytannot/tutkielmat.html>)